

PAD

Programma Alternatieve Denkstrategieën

Internationaal onderzoek

- Verenigde Staten (PATHS en FAST-track)
 - Goede onderzoeksdesigns
 - Leerlingen in regular en special education
 - Significante effecten (ook in follow-up)
- Groot Britannië (Reed)
 - Redelijke resultaten bij dove leerlingen

Waardering PATHS in VS

■ Model Program

- Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA)
- Blueprints Project for the Center for the Study and Prevention of Violence, University of Colorado
- Center for Substance Abuse Prevention (CSAP)

■ Selected Program: Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL)

■ Best Practices Program: Centers for Disease Control and Prevention (CDC)

Onderzoek in Nederland

- Jaren '90: Kleinschalig onderzoek
 - Van Opstal (1994): Izk
 - Joha et al. (1999): doven
- In december 2007 afgerond:
 - Louwe en Van Overveld: bao/sbo/zmok
- Lopend onderzoek
 - TNO/Trimbos/GGD Ned./SVO: bao

Promotieonderzoek Louwe & van Overveld

(Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen)

Een PAD naar minder agressie

De effectiviteit van het

Programma Alternatieve Denkstrategieën
voor jongens met ernstige gedragsproblemen in
verschillende typen Nederlands primair onderwijs

Fasen in het sociaal informatieverwerkingsproces (SIP)	Specifieke tekorten bij reactieve of proactieve agressie	PAD-onderdelen gerangschikt naar jaar 1 en jaar 2
Encoding	<i>Reactieve agressie</i>	* schildpadtechniek
Interpretatie		* stoplichtposter
Emotieherkenning en -begrip		* emotiegezichtjes
Responsgeneratie	<i>Proactieve agressie</i>	* emotiegezichtjes
Responsselectie		* stappen van het probleem-oplossen
Uitvoering / gedrag		

Relatie tussen SIP, tekorten bij reactieve en proactieve agressie en de onderdelen uit het PAD-leerplan

Opzet onderzoek

- Onderzoeksthema: vermindering agressie (reactief/proactief)
- PAD versus treatment-as-usual (= scholing + implementatie klassenmanagement, regelhantering, taakgericht gedrag, positieve omgangsstijl e.d.)
- Quasi-experimenteel onderzoek: scholen die al drie jaar of meer de eigen aanpak hanteren. Dus onderzoek naar **effectiveness** in plaats van **efficacy**
- Tweejarig PAD-programma met geselecteerde lessen
- Januari 2002 - januari 2004; drie metingen T1 – T2 – T3
- Tijdens het onderzoek géén extra begeleiding of aandacht voor scholen in experimentele of controleconditie

Proefpersonen

- 141 jongens (6-7 jaar bij aanvang onderzoek)
- Externaliserende gedragsproblemen: TRF-score minimaal borderline
- Per klas max. 4 jongens zonder problemen

Scholen

- 11 PAD-scholen
 - > 4x bao (27 lln)
 - > 4x sbo (26 lln)
 - > 3x zmok (14 lln)
- 21 controlescholen
 - > 5x bao (20 lln)
 - > 8x sbo (24 lln)
 - > 8x zmok (30 lln)

Meetinstrumenten

O.a.

- Parent rating scale Reactive and Proactive Agression
- Signaleringslijst Cumulatieve Risicofactoren
- CBCL en TRF
- Vragenlijsten voor de leraren
- Observaties in de schoolpraktijk

Deelonderzoek 1

Effecten van PAD na één jaar op de agressie bij de totale, qua externaliserende problematiek gemengde groep jongens:

- Significante afname van de totale agressie en marginaal significante afname van de reactieve agressie; geen afname van de proactieve agressie
- Samenhang tussen de vermindering reactieve agressie en de programma-integriteit

Deelonderzoek 2

TUSSENTIJDSE METING (na één jaar): Onderzoek naar de effectiviteit van PAD bij uitsluitend de leerlingen met borderline of klinische scores op TRF-schaal 'externaliserende problematiek'; per schooltype:

- **Effectiviteit PAD is schooltype-gerelateerd:**
 - Afname van de agressie in het bao en het sbo(naar het oordeel van de leraren)
 - PAD lijkt in het zmk na één jaar minder effectief dan de treatment-as-usual m.b.t de proactieve agressie (leraren-oordeel)

Deelonderzoek 3

EINDMETING (na twee jaar): Onderzoek naar de effectiviteit van PAD bij uitsluitend de leerlingen met borderline of klinische scores op TRF-schaal 'externaliserende problematiek'; per schooltype.

- In het regulier en het speciaal basisonderwijs
- In het onderwijs aan zeer moeilijk opvoedbare kinderen (zmok) in RECcluster 4

PAD	Na één jaar treatment				Na twee jaar treatment	
	MET CONTROLE-VARIABELEN (Van Overveld et al, 2007)		ZONDER CONTROLE-VARIABELEN		ZONDER CONTROLE-VARIABELEN (Louwe et al, 2007)	
	signifi- cantie	effect- grootte	signifi- cantie	effect- grootte	signifi- cantie	effect- grootte
AGRESSIE TOTAAL	.013 *	.53	.021 *	.54	.010 *	.66
REACTIEVE AGRESSIE	.089 °	.32	.071 °	.44	.055 +	.52
PROACTIEVE AGRESSIE	.051 +	.45	.053 +	.46	.014 *	.63

* $p \leq .05$

+ $p \approx .05$ (marginaal significant)

° $p \leq .10$ (trend)

Effectiviteit van PAD op de agressieontwikkeling in het regulier en speciaal basisonderwijs volgens de leraren

- ▶ **PAD is in ZMOK echter niet effectiever dan de ‘treatment-as-usual’ (vlg. leraren en ouders)**
- ▶ **Ouders in het basisonderwijs: de ‘treatment-as-usual’ is effectiever in het terugdringen van de reactieve agressie; Er is geen verschil PAD – ‘treatment-as-usual’ m.b.t. de totale en proactieve agressie**

Deelonderzoek 4

Leerlinggebonden kenmerken en de effectiviteit van het Programma Alternatieve Denkstrategieën

1. In hoeverre kunnen de verschillen in agressieontwikkeling tussen de experimentele en de controlegroep verklaard worden uit (een ongelijke verdeling van) leerlinggebonden kenmerken?
 - Comorbiditeit (diverse TRF-schalen en WISC-intelligentie)
 - Verschillen tussen experimentele en controlegroep (in totaliteit)
 - Schooltype-specifieke verschillen
- ▶ De invloed van deze verschillen op agressieontwikkeling blijkt verwaarloosbaar.
- ▶ Ernstige mate van “Denkproblemen” (TRF) blijkt een moderator
- ▶ In het ZMOK zijn weliswaar meer kinderen met ernstige Denkproblemen, maar dit is onvoldoende verklaring voor ontbreken van effectiviteit van PAD in het ZMOK.

2. In hoeverre is PAD ook effectief in het terugdringen van leerlingproblematiek (TRF) die in de onderzoeksgroep samengaat met externaliserend gedrag?

▶ Geen effecten van PAD op TRF-schalen aantoonbaar.

Deelonderzoek 5

SCHOOL- EN LERAARFACTOREN

die de effectiviteit van PAD al dan niet beïnvloeden
ongeacht het schooltype

- Leeftijd, sekse en aantal jaren onderriservaring van de leraar: geen aantoonbare invloed op de effectiviteit van PAD
- Algemene implementatievoorwaarden: het blijvend reserveren van uren voor een PAD-coördinator op schoolniveau en het laten volgen van een PAD-nascholing door alle leraren blijken van significante invloed op de effectiviteit van PAD
- Geobserveerd pedagogisch handelen van de leraar: Toepassing van de PAD-principes in de pedagogische omgangsstijl buiten de specifieke PAD-lessen hangt sterk samen met de effectiviteit van PAD.
- Meninge van de leraar (de pedagogisch-didactische concepten van de leraar en vooral zijn satisfactie over de aanpak hangen samen met de effectiviteit van PAD)
- Vorm en mate waarin de ouders betrokken werden bij PAD: geen relatie met de effectiviteit ervan, noch volgens de leraren noch volgens de ouders

Satisfactie over PAD per schooltype:

SCHOOLTYPE	N	OORDEEL
Speciaal Onderwijs (REC 4)	14	- -
Basisonderwijs (totaal); waarvan:	42	+
Regulier basisonderwijs	21	+
Speciaal basisonderwijs	21	+++

Invloed van de satisfactie van leraren over het PAD-leerplan op de effectiviteit van dat leerplan:

SCHOOLTYPE	Totale Agressie			Reactieve Agressie			Proactieve agressie		
	Beta	R ² change	Sig	Beta	R ² change	Sig	Beta	R ² change	Sig
Alle schooltypes	-.33	.11	.032 *	-.17	.03	.270	-.44	.20	.003 **
Regulier en speciaal basisonderwijs	-.28	.08	.116	-.14	.02	.473	-.39	.15	.031 *
Speciaal onderwijs in RECcluster 4	-.35	.10	.235	-.14	.02	.442	-.49	.19	.132

** $p \leq .01$

* $p \leq .05$

Deelonderzoek 6

De effectiviteit van PAD op de sociale informatieverwerkingsprocessen (SIP)

- PAD verbetert, in vergelijking met de treatment-as-usual, in het regulier en speciaal basisonderwijs aantoonbaar de respons-generatie
- Dit effect is bij kinderen zonder externaliserend gedrag groter dan bij de externaliserende leerlingen
- In het vmbo-onderwijs werden geen effecten van PAD op de SIP aangetoond

DISCUSSIE:

PAD is dus (op dit moment) de enige evidence-based schoolaanpak om ernstige agressie in het basisonderwijs te bestrijden.

Nou èn...!?